

1.

Olet taas vähän vähemmän tänään kuin olit viimeksi. Näen sen melkein heti kun olet avannut oven ja tullut meitä vastaan. Ei ole aivan selvää, mistä sen tiedän. Onko se jokin näkyvä seikka sinussa, hartioissasi, kasvoissasi. Vai onko sisimmässäsi jokin liikahtanut toiseen asentoon.

Takissasi on pihkaa. Tunnen kylkiluusi ja selkärankasi myhkyvät. Päästän irti sinusta ennemmin kuin sinä minusta, niin on ollut jo pitkään.

Piha on vetelä ja liejuinen. Metsän hajut uhkuvat ympärilläni, märkä maa ja lahoaminen.

Kannan vauvan ensin sisälle. Otat hänet syliisi ja alat purkaa haalarista. Vauva kääntää päänsä takakenoon ja tuijottaa sinua. Istut köyryssä, kätesi liikkuvat hitaasti ja kankeasti.

Tuon laukkuni ja vaunukopan. Riisun takkini ja kenkäni. Panen villasukat jalkaan, noukin naulakon vaateröykkiöstä villatakin ja kiedon sen ylleni. Menen peremmälle, jään seisomaan keskelle hämärää huonetta, katson kuinka käärit vauvaa esiin vaatekerrosten alta. Pöydälle on jäänyt edellisen aterian jälkiä: vesikannu, veitsi, suolakurkun lientä leikkuulaudalla. Kello raksuttaa. Uunin eteen kivilaatoille on putoillut tuohenkiharoita. Tässä minä seison ja yhtäkkiä on hyvin tyhjää.

Vauva on tuijottanut riittämiin. Hänen kasvoilleen leviää ilahtunut hymy.

Täytän vedenkeittimen ja alan siistiä keittiötä. Tyhjät hillotölkit ja muovirasiat muodostavat leegioita työtasoille. Siirtelen niitä paikasta toiseen, yritän luoda ympärilleni jonkinlaisen järjestyksen. Hinkkaan keittolevyt. Pyyhin murut ja kahviläikät. Leipäveitsiä säilytetään mikron päällä, jään katselemaan kaapin alareunaa mikron yläpuolella. Se on tiheänään pieniä veisten jättämiä reikiä ja viiltoja, aivan kuin jokin hyönteinen olisi sukellellut pehmeässä puussa. Olen huolellinen pannessani veitsiä paikoilleen, tällä kertaa en jätä uutta jälkeä vanhojen joukkoon.

Kumarainen hahmosi tulee vauvan kanssa keittiöön. Haluan tulla ja ojentaa sinut suoraksi, vetää olkapäistä hartiat taakse. Ravistan samalla kevyesti. En ravista. Silitän. Hellästi kulkee käteni olkapäiltäsi selälle, käsivarsille, hellästi piirtävät sormeni selkääsi kuvia, noin, niin kuin sinun sormesi kauan sitten minun selkääni piirsivät, iltaisin, tällä tavalla, jotta uni tulisi, ja joka kerta uni tuli, ja sinä olet siinä ja minä tässä ja minun käteni keittiön rasvankeltaisessa valossa puristamassa vedenkeitin kahvaa ja minä käännyin ottamaan teekupit kaapista.

Istut kuluneella keittiötuolilla, kerrot että isä on vielä kaupungilla. Näen hänet: Mainospipo helttana takaraivolla kuin kiireellisimpien ajatusten mähinnousupaikkana, harmaat harottavat viikset joita hän toistuvasti pyyhkäisee koukistetulla etusormensa syrjällä. Isän iso käsi nousemassa tervehtimään tuttuja. Hän asioi ruokakaupassa, hakee polttimoita ja varaosia, vie rantojen asukkaille takkapuita ja noutaa sinun lääkkeesi apteekista, hän hoitaa aina vaikuttavan joukon asioita samalla kertaa.

Istun pöytään kanssasi, liotamme teen yksinkertaisesti pusseista nyt kun isä ei ole paikalla. Yrität saada suklaakonvehdin esiin paperistaan mutta et keksi miten se käy, rapistelet karamellin parissa pitkän aikaa. Et muista että sitä pitää tarttua molemmista päistä ja vetää, jotta pulma ratkeaa ja kierteet aukeavat. Luovutat, ja minä autan sinua. Vauva viuhuttaa käsiään, yrittää päästä käsiksi kiiltävään rapisevaan paperiin.

Puhelet tavanomaisia asioita kissasta, metsätoista isän kanssa, saunan savuttavasta hormista, ääni ei tahdo kantaa ja yrität rykiä, yhtäkkiä katsot kättäni ja alat ihastella kuusi vuotta vanhaa vihkisormustani, hypistelet puhelintani, kysyt onko siinä antenni, otat aiheen kuin maustepurkin sokkona kaapista, näin, kanelia perunoihin, työnnät purkin pois ja tartut seuraavaan, mitä sieltä tulee – kerrot lähteväsi kohta kotiin kunnes ymmärrät koko ajan olevasi siellä – minä näen miten sinä alat seilata, ajelehtia, puhut eteemme sekamelskan josta töröttää jäseniä paitoja saippuonia kattiloita – ja minä, minä näen sinun mielesi kuin se olisi levitetty karttana auki väliimme. Katson miten se kupruilee kosteuttaan, miten polut menevät keskenään solmuun, kalliot ja havumetsät kasaantuvat päällekkäin, moni paikka on haalistunut tunnistamattomaksi, lampi on revennyt keskeltä, ja nämä rypyt. Karttaa on rypistely lukemattomia kertoja, aivan kuin sen lukija olisi jo kauan yrittänyt löytää jonnekin tai jostakin pois, minä näen nämä rypyt, niitä on paljon ja minä en halua mutta minä näen, ne minä näen, jokaisen. Sinua minä en enää erota, näen

vain että katosit, sinua työntää tuuli joka ei kosketa omaa ihoani, oletko eksynyt, huuda jos olet, minä näen että olet, seisot yksin sumussa. Sumu pisaroi hiuksissasi. Vaatteesi ovat kosteat. Kätesi riippuvat sivuilla. Silmäsi katsovat suoraan eteen. Seisot siinä. Seisot hiljaa. Yksin. Siinä, lehdon ja lammen välisessä mustuneessa varvikossa: sen kohdan on kartanlukija polttanut nuotiossa. Etkä muista miten pääset pois ja mihin olit menossa, minun pitää nyt tulla ja hakea sinut kotiin, mutta minulle on epäselvää miten. Onko minulla tiedossani tie sinne missä olet, pitäisikö olla, mistä sen tiedon saan.

Minä katson sinua, sinä katsot minua, ja katsoessani käsitan: olet läpeesi häkeltynyt.

Vajoamme hiljaisuuteen. Haluaisin sanoa jotakin, sanon ettei ole hätää, et ole yksin, mutta mitään en osaa sanoa ja hiljaisuus sakenee. Yritän ojentaa käteni ja ottaa kiinni sinusta, tässä on vain tämä pöytä eikä se niin iso ole mutten silti ulotu. Vauva tarttuu sinua sormesta. Minä otan vauvaa kädestä. En tiedä. Ehkä se riittää.

Kun olen lähdössä ja halaat minua, tajuan äkkiä: olet minua lyhyempi. Niin on asia. Minun äitini on minua lyhyempi. Ja hyvin ohut, pelkkä kuihtunut kuiskaus jota en enää kuule.

Vilkutat minulle kun ajan pihatietä pois, katson taustapeilistä kohti taivasta ojennettuja suorja käsivarsiasi ja käsiä jotka heiluttavat jälkeeni. Olet lähes uponnut takkisi sisään, lapsena en tiennyt että niin voisi olla. Äiti kerro mihin sinä hävisit.

2.

Olen seisauttanut traktorin pellonreunaan ja katselen lumen tanssia. On kylmä, iltapäivän viime säteet leviävät voimakkaan kultaisina maiseman ylle. Tuulee niin että puut notkistelevat. Katselen lunta tuulilasin läpi. Sitä on satanut kevyeksi kerrokseksi pellolle vanhan kivikovan nietoksen päälle, ja nyt pohjoistuuli tanssittaa sitä voimainsa tunnossa. Se on huikea näky. Auringon kultaamat lumihunnut kiitävät umpinaisen vitivalkoisen kinoksen yllä kuin merkillinen usva tai savu, sähkökänä hyökkäillen, käärmemäisenä kiemurrellen. Välillä se pyörähtää aavemaiseksi patsaaksi monen metrin korkeuteen ja hajoaa hileiksi pian uudestaan, leviää kuin henkäys pellonpintaan.

Etsin täsmällisiä sanoja mielessäni. Maistelen *huntua* ja *helmaa*, aprikoin onko henkäys oikea ja riittävä sana kuvaamaan sitä mitä näen. Jokin näyssä tuo mieleen virtaavan veden, tai tulen. Sen leimun ja leimahdukset, nuolevat liekit. Tulilumi. Kyllä. Tulilumien kulku. Vedän kohmeisen käden kintaasta, lämmitysjärjestelmä on rikki ja hytissä kylmä, mutta panen silti molemmat hyttiin tuomani markettilasit nenälleni. Naputan viestin tyttärille ja kuvailen näkyäni heille. Otan videonpätkän ja lähetän senkin.

Istun vielä hetken paikallani. Vaikka on kylmä, haluaisin pysytellä tässä kunnes pimeys on nielaissut tulilumet ja niiden oikukkaat pyörähdykset ja luikerrukset. Tartun hitaasti virta-avaimeen ja käännän. Hän varmaan jo odottaa.

Pihaa ympäröi korkea puusto, ja aurinko on valunut niin alas että illan lyhyet siniset hetket ovat jo melkein ehtineet edelläni kotirapuille. Kuulen vain tuulen ja metsän narinan. Tömistän ja harjaan jalkani tarkoin ennen kuin astun sisään. Valot eivät ole päällä. Olinko odottanut tai toivonut vastavalmistetun ruuan tai kuuman pullapellillisen tuoksua, en osaa sanoa, mutta nenäni erottaa silti nopeasti vain vanhan käristetyn sipulin, kosteiden villa-vaatteiden ja kissanruuan imelänraskaan hajun. Kun sitten olen kurkistanut keittolevyillä ikään kuin unohdettuina uinaileviin kattiloihin ja löytänyt niistä aamuista tönkönharmaata kaurapuuroa ja jälkilämmölle tuupattua hanavettä, ei jää epäselväksi mitä olin toivonut tai odottanut. En sentään odottanut. Toivonut kuitenkin.

Huokaan hiljaa. Joskus, yhä useammin, jokin tällainen hetki. Jokin päällepäin mitätön. Ja painava, avuton, hyhmäinen virta valuu hitaasti päästä varpaisiin. Kokkaroituu, saostuu ja tukkii. Nostan käden kasvoille, hetkeksi vain. Teen niin. Annan sen tapahtua. Tiedän ettei pitäisi. Kuinka hän tuli jo ovelle vastaan. Sipaisi poskea jos ei hellästi niin huolta pitäen. Oli odottanut mutta ei niin kuin nyt, ei niin kuin hän tänään odottaa ja tulee huomenna odottamaan. Vaan niin kuin puoliso odottaa toista luokseen. Katsoi kohti vihreän silmin, joiden värin nuorena muotoilin aamuauringon valaisemaksi, lintujen asuttamaksi lehdoksi. Lehtokerttujen ja laulurastaiden... pajulintujen... Nyyhkäys vavistaa äkkiparvaamatta kehoani. Kuinka paljon. Hän piti linnuista. Kaikista niistä. Katseli saunapuut kopassa vierellään, miten ne hyppelivät ja höpöttivät. Touhusivat kuin kaikki, koko elämä, olisi pitänyt saada heti valmiiksi. Aikaa oli niin vähän. Kaikki aika oli käytettävä.

Suoristaudun. Lasken käteni ja panen itseni järjestykseen. Hän pitää edelleen linnuista. Se asia ei ole muuttunut. Silmäni siirtyvät takapihan lintulyhteisiin ja ruokintalautoihin. Ne näkee suoraan keittiöstä. Hän istuu mielellään aamuisin puurolautasensa ääressä ja katselee tomerien keltasirkkujen ja talitiaisten puuhastelua. Olen vaivihkaa ottanut hänestä siinä kuvan. Hänen luisut hartiansa väljän villatakin sisällä. Eteenpäin nojaava, kuin ikuisen kumarrukseen tai raskaan taakan alle taipunut asento. Kasvot käännettyinä ikkunaa kohti ja niillä talviaamun varovainen valo.

Menen tunnustelemaan leivinuunin kylkiä. Hän on jaksanut lämmittää tänään. Ripustan päällysvaatteet uunin reunoille kuivumaan. Lämmittelen käsiä uunin kylkeä vasten ja kuulostelen taloa ympärilläni. Ikkunoista kuuluu kevyttä rapinaa, kun tuuli heittelee niihin lumikiteitä. Vanha talo huokaa ja narahtelee.

Lattialle on edellisillalta jäänyt joitakin leluja. Niitä katsellessa talon hiljaisuus tuntuu oudon pusertavalta ja kuvaan sopimattomalta. Toppahaalareissaan he lyllertävät sisään kuin pienet pulleat merinisäkkäät, koko ajan kupsahtamaisillaan, jättävät haalarinsa värikkäiksi lammikoiksi lattioille ja kuoriutuvat niistä sinne tänne pyrähtelevinä peukaloisina. Näen kuinka he osoittelevat kissaa koko käsivarsi ojossa ja huutavat Ho! Ho! ja kallistavat päänsä takakenoon nähdäkseen kasvoni. Ja he lähtevät, lammikot lautalattioilta nousevat kun he palautuvat peukaloisista merinisäkkäiksi ja taapertavat tiehensä ja jättävät jälkeensä lelut ja kellon naksutuksen ja huokaavan talon.

Kerään junat, kirjat ja legot kokoon. Käyn makuuhuoneen ovella vilkaisemassa. Hän nukkuu rauhallisesti huoneen hämärässä.

Kun minulta kysytään mikä hänen vointinsa on, minulla on vastaus valmiina: tänään parempi kuin huomenna mutta huonompi kuin eilen. Suunta on selvä ja kuuluu etenevien sairauksien luonteeseen, ja olen sen tullut huomaamaan.

Ihmiset tapaavat mennä hiljaisiksi. En tiedä mitä odottaisin heidän sanovan. Osa ei voi ottaa kun elämä yhä jatkuu, eikä puheenaihetta voi saman tien vaihtaa, jopa nämä kankeat puhumattomuuteen kasvaneet maalaisyhteisön jäsenet ymmärtävät sen. Jotkut heistä tarttuvat käytännön asioihin ja tiedustelevat, vieläkö hän pystyy itsenäisesti liikku- maan, tai muistelevat häntä edellissyksyn kyläjuhliissa. Monet toteavat jotakin hyvää tar- koittavaa mutta yhdentekevää ja tarpeetonta, minkä pitäisi kuulostaa lohdulliselta mutta jättää tyhjän ja yksinäisen olon. En tiedä ymmärtävätkö he. Miten he voisivat ymmärtää.

Ovatko he katsoneet vierestä hidasta rapistumista, vääjäämätöntä luisumista jonnekin minne eivät voi seurata. Ovatko he olleet kuulemassa ja katsomassa, miten elämä päivä päivältä ja vuosi vuodelta samenee, vähenee ja kutistuu. Miten hiljaisuus kiinteytyy, astuu joka aamu lähemmäs ja kasvaa, täyttää joka päivä isomman alueen yhteisestä elämästä. Miten päivien sisältö muuttaa muotoaan niin vähän kerrassaan, ettei sitä huomaa ennen kuin on kuljettu jo pitkä ja peruuttamaton matka ja vasta silloin pysähtyy näkemään, mikä kaikki on toisin eikä koskaan enää ole palaamassa ennalleen.

Otan jääkaapista keitettyjä perunoita ja makkaran ja pilkon ne pannulle. Syön yksin. Tarkistan ovatko tyttäret katsoneet tulilumivideoni. Joku on lähettänyt ryhmään oman videonsa, ja hetkessä keittiön täyttää puolivuotiaan kirkas helisevä nauru.

Hymyilen. Katson videon myöhemmin uudestaan hänen kanssaan. Siirrän puhelimen sivuun ja ojennan käteni kohti radiota, mutta keskeytän liikkeeni ja syön äänettömyydessä.

Tärkeintä on että katson edelleen suoraan kohti. Sairaus on vain hänen uloin kerroksensa, eikä niin ole ollut aina. Mutta... kenties... on varmaankin sallittua käyttää vähän mielikuvitusta. Maalata hiukan todellisen kuvan päälle. Nähdä hänet nyt, mutta samalla hieman muistojen läpi. Kuinka hän antautui nauramaan, pää takakenossa. Salli itsensä suuttua, koska ei ollut peloissaan siitä miten kokisi itsensä jos moittisi minua. Miten hän rakensi kodin tuntua vaivaamalla pullataikinaa ja hyräilemällä toivelaulukonsertin tahdissa. Haluan nähdä yhä sen naisen. Näen yhä sen naisen. Siitä pidän kiinni.

Ei hän ole koskaan ollut elämänvoimaa sykkivä vuolain virta, vaan lehdon siimeksessä lepäävä lempeä lampi. Lintujen asuttaman lehdon sisin keskus, linnunlaulun sepelöimä saareke humisevassa maailmassa. Hän on ollut vakaa ja jyrkevä silloin kun olen tarvinnut sitä. Olen voinut luottaa siihen. Aina. Hän pysyy pystyssä vaikka maailma ympärillä kaatuisi. Hän on sillä tavalla vahva ja luja, tinkimätön. Hän tietää miten mielen-tyyneys on mahdollista saavuttaa ja säilyttää silloin kun sillä on eniten merkitystä. Hän jaksaa mitä vain. Millaisia taakkoja tahansa. Häntä ei luhista mikään.

Katson hänen tyhjää paikkaansa pöydän vastakkaisella puolella. On niin hämmentävää, kun hän samaan aikaan on ja ei ole, ja joka päivä nämä voimasuhteet etsivät tasapainoaan ja ottavat mittaa toisistaan. Mutta kun ihminen vähä vähältä vähenee, on vaikea sanoa riittääkö se, mikä jää, siihen että olisi enemmän olemassa kuin olematon.

Puristan silmät kiinni. En saisi ajatella näin. Mutta olisin... olisin niin toivonut hieman väkevämpää kamppailua. En olisi saanut toivoa. Tunnen hänet, tiedän hänen mielensä mitat. Hän ei ole taistelija. Hän on ehkä vakainta peruskallion lajia jonka tunnen, mutta kun alkaa järjestä, hän ei nouse vastustamaan sitä. Hän sortuu koska maa järisee. Sille ei voi mitään. Kallio ei päätä, jääkö se paikalleen vai murtuuko vastaansanomattoman paineen alla. Ja koska näin on, hän ei edes yrittänyt.

Tämän koetan muistaa. Kyse ei ole taistelusta. Sairauden edessä kyse ei ole voitosta tai tappiosta. Kun sairaus tulee, se tekee mitä haluaa ja ottaa minkä mielii. Voimme valita haastaa sen kaksinkamppailuun ja kuluttaa viimeiset vuotemme ja voimamme taistelukentällä huhkiessamme, tai voimme alistua sen edessä hiljaa ja eleettömästi.

Nousen pöydästä. Hiivin makuuhuoneen ovelle. Hän väsy ja tarvitsee päiväunensa. Hän lepää selällään viltti leuassa, kädet ristissä rinnalla, merkillisen aavemaisen ja hartaan näköisenä. Kasvojen luusto paistaa ihon alta terävänä ja kulmikkaana. Asento vetää huulet hampaita vasten ja tekee ilmeestä oudon kolkon. Jos en tietäisi, säikähtäisin. Katson kuitenkin hetken aikaa, niin että erotan viltin kevyesti nousevan ja laskevan rintakehän kohdalla. On hyvin hiljaista. Tätä elämäni on nyt. Minun ja hänen, meidän elämämme. Tätä se on nyt ja vastaisuudessa.

Katson ikkunaan ja palaan mielessäni pellonlaitaan. Tuuli nostattaa kullanväristä kiiltavaa lumipölyä korkealle ilmaan. Se pyörteilee hetken ja hajoaa sitten äänettömästi näkymättömiin.

3.

Lapsi sylissä. Lämpimänä. Painavana. Tässä se on. Jos yhden hetken otan mukaani sinne minne olen menossa ja saan pitää sen, otan tämän. Teen kaikkeni että saisin pitää tämän. Meni mikä meni, moni asia saakin mennä. En pidä liian tiukasti kiinni. Annan elämän antaa ja ottaa. Mutta tämä. Lapsen sileä, koskematon iho omaa kulunutta ihoani vasten. Hänen niskansa virheetön kaari. Lapsen viaton paino. Lapsen ehdoton, kyseenalaistamaton paino. Tässä hän on. Ja minä olen. Minun jatkuvuuteni, syli täynnä huomista. Ja samalla, jos jotakin suren. Suren ääneti, suren sisimmässäni. Tätä samaa minä

suren. Sitä etten heitä kaikkia. En usko että. Heitä kaikkia. Aikaa ei ole niin paljon. Sillä niinhän se on. Heitä tulee lisää. Enkä minä heitä... niin että muistaisin, tai ymmärtäisin. Ehkä riittää, että tiedän heitä tulevan. Kuinka jokainen heistä tulee olemaan niin ainoa laatuaan. Kuinka heidän katseestaan löytäisin iäisyyden. Heidän huitovista käsistään aamun, alun, kirkkauden. Heidän huudostaan suunnan ja määrätietoisuuden, jota olen itse ollut vailla. Tämä on minun suruni. Minun ehkä ainoa suruni. Siinä on riittämiin. Enempää en ota kantaakseni. Hyväksyn senkin, niin on helpompi. Otan sen käteeni ja katson sitä rauhassa pitkän aikaa. Tutkin sen poimut ja juonteet. Sen kohoumat ja ulokkeet. Tunnuksien sen pintaa, karheuksia ja tiukkoja nystyröitä. Painan sormeni sen kiinteään, periksi-antamattomaan sisukseen. Haluan ja aion tuntea suruni. Teen siitä seuralaiseni ja kumppanini, annan sen kasvaa ruumiinosaksi muiden joukkoon. En halua sitä, mutta se minun on otettava, enkä tahdo vihollisuudessa tai kapinassa sitä ottaa rinnalleni kulkemaan. Ennen pitkää olisi joka tapauksessa pakko alistua. Ohitan alistumisen ja hyväksyn. Ei meidän tarvitse toisistamme pitää. Riittää että siedämme toisiamme. Tuntemme toisemme ja annamme toisillemme tilaa. Näin se ei pääse kasvamaan hukuttavan, tukehduttavan suureksi. En jaksaa haukkoa henkeäni sen massiivisuuden edessä. Otan ja teen siitä kohtuullisen. Että jaksan sen mukana kantaa, sinne minne näytän olevan matkalla. Eilen olin laittanut maidon jauhojen kanssa samalle hyllylle. Kahvikupit jääkaappiin. En olisi tiennyt ellei minulle olisi sitä kerrottu. Olen siis matkalla. Jotakin on pantu liikkeelle enkä osaa sitä pysäyttää. Tulee lyhyitä hetkiä jolloin en tiedä missä olen, sitten muistan ja tunnistan ja ihmettelen mitä tapahtui, sillä tässä minä olen. Tiedän tarkalleen missä olen, tiedän sen nyt ja jos tiedän sen nyt, tiedän sen myös huomenna, sillä tämä lähtee mukaani. Tästä paikasta en enää poistu. Tämän lapsen paino sylissäni. Hänen kätensä sormeni ympärillä. Hänen menneisyytensä, kaikki hänen menneisyytensä minussa ja minun vanhemmissani ja heidän vanhemmissaan. Ja minun tulevaisuuteni, hänen tulevaisuutensa, kaikki mahdollinen tulevaisuus, tässä minun sylissäni. Se riittää. Siinä on kyllin, ja minä. Minä iloitsen. Että vielä. Että sen verran minä vielä ymmärrän.